

Monitor Voedselverspilling

Update 2009 - 2017

Omvang in kilogrammen in Nederland
Han Soethoudt, Martijntje Vollebregt

Samenvatting

Vanaf het jaar 2009 wordt in opdracht van de overheid de hoeveelheid voedselverspilling gemonitord. Dit wordt gedaan vanuit de afvalstatistieken, met als nadeel dat de oorzaak en herkomst van de voedselreststroom niet volledig kan worden achterhaald. Deze beknopte rapportage geeft een update van de voedselverspilling in Nederland op basis van de afvalstatistieken.

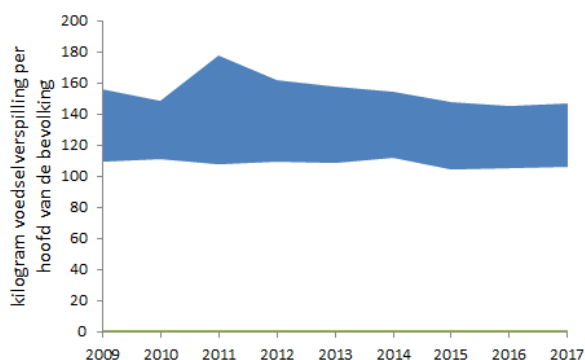
De update Monitor Voedselverspilling 2009 - 2017 laat zien dat de voedselverspilling per hoofd van de bevolking in 2017 in Nederland 106-147 kilogram bedroeg. De analyse van de diverse bestemmingen van voedselreststromen laat zien dat de dalende trend van de hoeveelheid die verbrand wordt zich heeft doorgezet in 2017. Ook de hoeveelheid voedselreststromen die (vanuit Nederlandse productie) naar veevoer is gegaan is significant gedaald. Het aandeel composteren daarentegen is flink gestegen.

Monitor Voedselverspilling

De Monitor Voedselverspilling geeft de omvang van voedselresten in Nederland weer gebaseerd op basis van openbare cijfers over afvalverwerking, veevoerproductie, consumentenafval, primaire producties en hernieuwbare energie. De totale hoeveelheid reststromen wordt uitgesplitst naar de bestemmingen voedselbank, veevoer, vergisten, composteren, verbranden en storten/lozen. De bestemmingen veevoer tot en met storten/lozen worden beschouwd als voedselverspilling. De reststromen worden eveneens gesplitst naar vermijdbaar (dat wil zeggen eetbaar) en potentieel vermijdbaar (geen bijproduct en eetbaar, maar om economische, technologische, wettelijke of productintrinsicke redenen niet in de voedselketen gebleven). Als daar aanleiding voor is worden parameterwaardes, die het aandeel voedsel in de reststromen beschrijven, aangepast naar de meest recente informatie. Voor informatie over methode en resultaten voor 2017 verwijzen we naar eerdere rapportages¹.

Geen verandering in omvang voedselverspilling

De voedselverspilling per hoofd van de bevolking in 2017 bedraagt 106-147 kilogram. Dit is een totale hoeveelheid van minimaal 1.814 tot maximaal 2.509 kiloton. Figuur 1 laat de ontwikkeling van de onder- en bovengrens van de voedselverspilling over de periode 2009-2017 zien. In 2017 zijn ten opzichte van 2016 de boven- en ondergrens nauwelijks veranderd (147 kg ten opzichte van 145 kg, respectievelijk 106 om 105 kg).

Definitie voedselverspilling

Er is sprake van voedselverspilling, als voedsel dat voor menselijke consumptie bedoeld is, hier niet voor wordt gebruikt. De totale hoeveelheid van de verspilling in kilogrammen wordt gesplitst naar de bestemmingen volgens de verwaardingsladder van Moerman. Voedsel dat niet bestemd was voor menselijke consumptie valt niet binnen de definitie en wordt dus niet meegenomen.

Figuur 1 Hoeveelheid voedselverspilling in Nederland in de periode 2009-2017.

Ruim 50% vermijdbare resten verbrand en 60-70% potentieel vermijdbare resten gecomposteerd

In de monitor wordt de voedselverspilling gesplitst naar verschillende bestemmingen en naar vermijdbaar en potentieel vermijdbaar. Tabel 1 geeft deze dubbele splitsing voor 2017. Van de vermijdbare reststromen wordt ruim 50% verbrand en 15-20% krijgt de bestemming veevoer. Van de potentieel vermijdbare reststromen wordt 60-70% gecomposteerd en de rest vindt zijn bestemming in veevoer of vergisting.

2017	Vermijdbaar		Potentieel vermijdbaar	
	minimaal	maximaal	minimaal	maximaal
In kiloton				
Veevoer	244	244	112	112
Vergisten	28	116	145	145
Composteren	63	133	529	761
Verbranden	655	853	0	0
Storten/lozen	38	145	0	0
TOTAAL	1028	1491	786	1018

Tabel 1: Omvang voedselresten (in kiloton) in Nederland in 2017.

Nauwelijks verandering in totale omvang ten opzichte van 2016

In Tabel 2 wordt de relatieve en absolute verandering in de bestemmingen van de voedselresten ten opzichte van 2016 gegeven. De totale omvang is ten opzichte van 2016 met 2% gestegen. Een relatief grote toename in storten/lozen is zichtbaar, maar in absolute omvang is er geen sprake van een grote verandering. Voor de bestemmingen composteren, storten/lozen en verbranden is het verschil tussen onder- en bovengrens kleiner geworden ten opzichte van 2016. Bij vergisten is het verschil toegenomen. Bij de bepaling van de hoeveelheid voedselresten dat naar veevoer gaat zitten geen schattingen, zodat op deze bestemming geen brandbreedte zit.

2016 naar 2017	Procentuele verandering		Absolute verandering (kiloton)	
	minimaal	maximaal	minimaal	maximaal
Veevoer	-10%	-10%	-41	-41
Vergisten	0%	9%	0	22
Composteren	18%	12%	90	98
Verbranden	-4%	-5%	-26	-49
Storten/lozen	40%	11%	11	15
TOTAAL	2%	2%	34	44

Tabel 2: Verandering in omvang van de voedselresten in Nederland in 2017 ten opzichte van de cijfers van 2016.

Verschuiving naar hoogwaardiger verwaarding?

Het storten/lozen en verbranden van reststromen wordt als milieuvriendelijk gezien. Om die reden heeft de overheid op 1 januari 2019 de afvalstoffenbelasting voor verbranden enorm verhoogd van €13,21 per ton naar €31,12. Alhoewel dat nog niet gold in 2017 is hierdoor wel het belang aangegeven dat deze twee reststromen zoveel mogelijk vermeden moeten worden. Het aandeel van de reststromen in storten/lozen plus verbranden is gedaald van 40-42% naar 38-40%, zodat er sprake is van een verschuiving van 2% naar meer hoogwaardige bestemming van de voedselresten.

De lichte toename in totaal volume met 2% is ten gevolge van de toename van de agrarische productie en niet ten gevolge van een toename in onwenselijk gedrag van mensen of bedrijven. De productiegroepen vollegroenten en consumptieaardappelen zijn goed voor 65% van de agrarische productie. De productie hiervan steeg in 2017 met respectievelijk 17% en 25%. Hiermee samenhangend is ook de reststroom die gelinkt wordt aan composteren (op het land laten of gebruiken op de boerderij) toegenomen. Deze groeide in 2017 ten opzichte van 2016 met ongeveer 100 kton.

Wijziging in parameters

De berekeningen, die ten grondslag liggen aan deze monitor vanuit de afvalstatistieken, zijn gebaseerd op enerzijds de statistieken van de diverse eindbestemmingen van afval en anderzijds op modelparameters, waarbij men kan denken aan aandeel voedselresten in huishoudelijk afval en dergelijke. Jaarlijks wordt gekeken of er updates zijn en zo ook voor 2017. Daar waar updates gevonden zijn is er geen sprake van significante afwijkingen. Voor nagenoeg alle modelparameters zijn (zeer) recente waarden in het model opgenomen.

Discussie

De gerapporteerde cijfers laten zien dat de totale hoeveelheid voedselverspilling nauwelijks veranderd over de gerapporteerde periode. Sinds begin 2018 wil de overheid meer grip krijgen op de reductie van voedselverspilling en wordt er, onder meer, intensiever aandacht besteed aan het in kaart brengen van de omvang van reststromen per schakel van de Nederlands voedselproductie en – consumptieketen (www.samentegenvoedselverspilling.nl). Mogelijke effecten hiervan zijn nog niet zichtbaar in de cijfers over 2017.

- ¹ H. Soethoudt, T. Timmermans, Monitor Voedselverspilling, Mid-term rapportage, Wageningen UR Food & Biobased Research 1372, 2013
H. Soethoudt, H. Bos-Brouwers, Monitor Voedselverspilling, update 2003-2012, Wageningen UR Food & Biobased Research 1486, 2014
H. Bos-Brouwers, H. Soethoudt, M. Vollebregt, M. van der Burgh, Monitor Voedselverspilling, update 2009-2013, Wageningen UR Food & Biobased Research 1541, 2015
H. Soethoudt, M. Vollebregt, M. van der Burgh, Monitor Voedselverspilling, update 2009-2014, Wageningen UR Food & Biobased Research 1703, 2016
H. Bos-Brouwers, H. Soethoudt, M. Vollebregt, M. van der Burgh, Monitor Voedselverspilling, update 2009-2015, Wageningen UR Food & Biobased Research 1747, 2017
H. Soethoudt, M. Vollebregt, Monitor Voedselverspilling, update 2009-2016, Wageningen UR Food & Biobased Research 1822, 2018

Het project is uitgevoerd in 2019s in opdracht van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en gefinancierd vanuit beleidsondersteunende onderzoeksgelden. Wageningen Food & Biobased Research heeft haar onderzoek onafhankelijk en integer verricht.